

Nr 30.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.; given Stockholms slott den 13 september 1940.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Förslag

till

Lag

med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.

Häri genoms förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, när riksdagen ej är samlad, förordna, att bestämmelserna i 2—13 §§ skola tillämpas; dock må sådant förordnande ej meddelas med mindre Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall sammanträda inom trettio dagar. Varder ej meddelat förordnande av nästföljande riksdag inom trettio dagar från riksdagens början gillat, skall detsamma efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse.

Prövas under tid, då riksdagen är samlad, förhållanden vara för handen, som avses i första stycket, äger Konungen med riksdagens samtycke meddela förordnande, som där avses.

Under tid, då förordnande, som nu sagts, är i kraft, gälla icke i lag eller författning meddelade stadganden i den mån de strida mot vad enligt förordnandet blivit bestämt.

Denna lag äger ej tillämpning beträffande riksdagen eller allmänna kyrkomötet, deras avdelningar, utskott, nämnder, deputerade, revisorer, ombudsmän och verk eller de kyrkliga myndigheterna och deras verksamhet, i den mån för bestämelse därom erfordras samtycke av allmänt kyrkomöte, eller i fråga om krigsdomstolar eller myndigheter, som avses i lagen med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m., eller beträffande mål eller ärende, varom stadgats i sistnämnda lag eller lagen med särskilda bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m.

Med den begränsning, som framgår av näst föregående stycke, förstås i denna lag

med statsmyndighet: alla till statens förvaltning hörande myndigheter och inrättningar, nämnder, kommissioner och kommittéer; samt

med kommunalmyndighet: alla till kommunal styrelse eller förvaltning hörande stämmor och representationer, myndigheter, styrelser, kollegier, nämnder, råd, kommissioner, revisorer, utskott och kommittéer jämte underlydande verk och inrättningar.

2 §.

Då det finnes påkallat på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, äger Konungen förordna,

1. att uppgift, som tillkommer Konungen, skall i fråga om visst slag av mål eller ärenden övertagas av underordnad myndighet;

2. att de uppgifter, som tillkomma viss statsmyndighet, skola helt eller delvis övertagas av annan statsmyndighet eller av kommunalmyndighet eller att i fråga om visst slag av mål eller ärenden talan mot statsmyndighets beslut icke må fullföljas;

3. att de uppgifter, som tillkomma viss kommunalmyndighet, skola helt eller delvis övertagas av annan kommunalmyndighet i samma kommun eller, om hinder härför möter, av statsmyndighet eller av kommunalmyndighet i annan kommun;

4. att i fall, då enligt lag eller författning suppleanter skola utses till visst antal, sådana må utses till visst större antal;

5. att myndighet må hava sin verksamhet helt eller delvis förlagd till annan ort än den, där verksamheten eljest skall utövas; samt

6. att myndighet må fatta beslut i annan sammansättning eller med mindre antal ledamöter eller i annan ordning än eljest är stadgat.

I den mån det finnes påkallat på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, må Konungen ock bestämma, att befattningshavare i statens tjänst skall tjänstgöra i annan statlig befattning än den han innehar eller i kommunal befattning.

3 §.

Då det finnes påkallat på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, äger Konungen förordna om anstånd med val av ledamot i kommunal representation eller innehavare av annat allmänt uppdrag så ock föreskriva den jämkning av valperiodens längd, som därav må påkallas. Har på grund av sådant förordnande eller eljest val ej hållits, skall den tidigare valde, ehuru den tid utgått för vilken han valts, kvarstå i uppdraget, till dess annan valts och har att tillträda uppdraget.

Bestämmelserna i första stycket skola äga motsvarande tillämpning i fråga om innehavare av allmänt uppdrag, vilken skall tillsättas för viss tid i annan ordning än genom val.

Vad i lag eller författning är stadgat därom, att kvinna eller den, som redan innehaft uppdrag viss tid eller uppnått viss ålder, må avsäga sig uppdrag, äge ej tillämpning; dock vare den som fyllt sjuttio år ej skyldig att mottaga uppdrag eller kvarstå däri.

4 §.

Är i lag eller författning föreskrivet, att sammanträde eller förrättning skall hållas eller annan sådan uppgift skall fullgöras inom viss tid, äger Konungen

i den mån det finnes påkallat på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, förordna om jämkning av sådan tid.

Kan på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, visst sammanträde eller viss annan åtgärd, som myndighet har att företaga, icke utan väsentlig olägenhet äga rum å det ställe, som i lag eller författning är föreskrivet, må bestämmas annat ställe, som finnes lämpligt.

5 §.

Är i fråga om mål eller ärende i lag eller författning föreskrivet, att myndighet skall höras eller eljest viss utredning skall förebringas eller att återförvisning skall äga rum, och finnes på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, åtgärden vara förenad med väsentlig olägenhet, äge myndigheten i stället i annan ordning föranstalta om den utredning, som må erfordras, eller, då fråga är om återförvisning, utan sådan fortsatta handläggningen.

6 §.

Behandling av mål eller ärende, som angår part tillkommande rättighet eller förmån eller honom åliggande skyldighet, skall av myndighet förklaras skola anstå, om anledning är att antaga, att på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, part är ur stånd att bevaka sin talan eller hinder eljest möter för utredningen. Finnes frågan kunna nöjaktigt utredas, må dock målet eller ärendet handläggas och avgöras, om det för part är av synnerlig vikt eller eljest särskilda skäl föranleda därtill.

7 §.

Har med behandling av mål eller ärende enligt 6 § förklarats skola anstå, skall det återupptagas till handläggning, så snart hinder enligt nämnda paragraf ej längre föreligger eller förhållande inträtt, som enligt samma paragraf skulle påkallat fortsatt handläggning.

8 §.

Är enligt lag eller författning med underlåtenhet av part eller annan att fullgöra vad myndighet förelagt honom för måls eller ärendes handläggning förenad påföljd av talans avvisande eller ogillande eller av böter, vite eller hämtning och har han på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, haft giltig ursäkt för sin underlåtenhet, skall underlåtenheten icke leda till sådan påföljd för honom. Är ej för myndigheten känt, huruvida han sålunda haft giltig ursäkt för sin underlåtenhet, skall upplysning därom inhämtas genom myndighetens försorg.

9 §.

Konungen äger, i den mån det finnes påkallat på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, förordna om förlängning av den tid, inom

vilken besvär skola anföras eller annan åtgärd för fullföljande av talan mot myndighets beslut skall äga rum.

Har för fullföljande av talan mot beslut, som utan hinder av sådan talan skall lända till efterrättelse, besvärslaga ingivits eller annan åtgärd företagits efter utgången av den därför bestämda tiden, skall åtgärden dock anses hava skett i rätt tid, om den myndighet, där talan skall fullföljas, finner att klaganden på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, haft giltig ursäkt för sin underlåtenhet.

Är i lag eller författning föreskrivet, att besvärslaga skall ingivas till annan myndighet än den, som har att pröva den fullföljda talan, må inlagen i stället med laga verkan ingivas till sistnämnda myndighet.

Vad i lag eller författning är stadgat därom att handling skall ingivas före visst klockslag å dagen äge ej tillämpning.

10 §.

Då det i annat fall än i 9 § sägs finnes påkallat på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, äger Konungen förordna om förlängning av sådan i lag eller författning föreskriven tid, inom vilken någon har att för bevakande av honom tillkommande rättighet eller förmån eller fullgörande av honom åliggande skyldighet hos myndighet göra ansökan eller anmälan eller företaga annan sådan åtgärd.

Finnes någon på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, hava varit ur stånd att inom föreskriven tid vidtaga åtgärden, må Konungen efter ansökan utsätta ny tid för åtgärden.

11 §.

Befogenhet, som enligt 2 § första stycket 2—6 eller andra stycket, 3 § första eller andra stycket, 4 § första stycket eller 10 § andra stycket tillkommer Konungen, må på uppdrag av Konungen utövas av underordnad myndighet. I trängande fall äge länsstyrelse i vad angår länet även utan sådant uppdrag, för statsförvaltningens och den kommunala verksamhetens upprätthållande, utöva befogenhet, som enligt denna lag tillkommer Konungen.

12 §.

Delgivning med den, som fullgör tjänstgöring vid krigsmakten, skall ske genom militär myndighets försorg. Intyg av sådan myndighet gälle såsom fullt bevis, att delgivning blivit så verkställd som intyget innehåller. Avser delgivning kallelse att infinna sig inför myndighet, skall intyget tillika innehålla uppgift, huruvida den kallade på grund av sin tjänstgöring är hindrad att inställa sig. Har delgivning verkställts annorledes än genom militär myndighet, vare den gällande; dock må delgivning ej ske genom handlings införande i allmänna tidningarna eller dess fästande å den söktes husdörr och uppläsande för hans husfolk eller på annat sådant sätt.

13 §.

Är i lag eller författning föreskrivet, att sammanträde med kommunalmyndighet skall kungöras på visst sätt, äge myndigheten, om det finnes påkallat på grund av förhållanden, som avses i 1 § första stycket, besluta, att kungörandet skall ske på annat sätt, som finnes betryggande. I trängande fall må beslut därom fattas av den, som har att utfärda kallelse till sammanträdet.

14 §.

Konungen meddelar de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 31 mars 1942. Förordnande, som meddelats enligt lagen, skall ej gälla längre än lagen äger giltighet.

Utan hinder av denna lag skall vad i lag är stadgat om befogenhet för Konungen att meddela bestämmelser om delgivning, genom kungörelse eller annorledes, fortfarande gälla.

I fråga om förordnande, som sägs i 2 §, meddelar Konungen närmare bestämmelser i anledning av dess upphörande. Stadgandet i 3 § första stycket andra punkten skall, sedan förordnande enligt 1 § upphört att gälla, tillämpas, till dess annan innehavare av uppdraget valts och har att tillträda uppdraget; vad nu sagts äge motsvarande tillämpning i fråga om uppdrag, som avses i 3 § andra stycket. Har med stöd av 6 § behandling av mål eller ärende förklarats skola anstå, skall beslutet fortfarande gälla, till dess det i laga ordning häves. Förordnande, som meddelats med stöd av 9 § första stycket eller 10 § första stycket, skall fortfarande tillämpas i fråga om åtgärd, för vars vidtagande tid börjat löpa före förordnandets upphörande. Har för vidtagande av åtgärd, som avses i 9 § andra, tredje eller fjärde stycket eller 10 § andra stycket, tid börjat löpa, då lagrummet ännu var tillämpligt, skall ock sagda lagrum fortfarande lända till efterrättelse.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Solliden den 19 augusti 1940.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, ERIKSSON, BERGQUIST.

Föredraganden, statsrådet Bergquist, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter:

»Den 19 april 1940 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att verkställa utredning rörande de bestämmelser angående förvaltningsdomstolarnas och förvaltningsmyndigheternas verksamhet, vilka kunde vara erforderliga vid krig eller krigsfara eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallades den 23 april 1940 ordföranden i processlagberedningen, f. d. justitierådet N. Gärde att verkställa berörda utredning. Såsom ytterligare sakkunniga tillkallades den 10 maj 1940 ledamoten av riksdagens första kammare, professorn Nils Herlitz och ledamoten av riksdagens andra kammare, riksgäldsfullmäktigen Axel Albert Lindqvist. I samband härmed uppdrogs åt Gärde att vara de sakkunnigas ordförande.

De sakkunniga ha den 14 augusti 1940 avgivit *betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.*»

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 4 september 1940.

Närvarande:

justitieråden EKLUND,
LAWSKI,
VON STEYERN,
regeringsrådet HJÄRNE.

Enligt lagrådet den 28 augusti 1940 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 19 augusti 1940, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Erik Söderlund.

Lagrådet yttrade:

I motiven uttalas att, då uppgift enligt 2 § första stycket 1 eller 2 överflyttas till underordnad myndighet, talan kan fullföljas mot denna myndighets beslut, såvitt ej förbud meddelats mot sådan fullföljd. Detta torde också stå i överensstämmelse med lagtexten. Huruvida överflyttning av befogenhet till underordnad myndighet kan ske även på sådant sätt, att det allenast förordnas, att talan mot myndighetens beslut ej må fullföljas, framgår ej klart av förslaget. Det synes emellertid önskvärt att detta omarbetas så, att vad härutinnan avses kommer till tydligt uttryck i lagtexten.

Förslaget i övrigt lämnas utan erinran.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 september 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WESTMAN, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets den 4 september 1940 avgivna utlåtande över det den 19 augusti 1940 till lagrådet remitterade förslaget till *lag med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.*

Föredraganden anför:

»Genom proposition nr 183 till 1940 års lagtima riksdag framlades förslag till lag med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. Sedan propositionen bifallits av riksdagen, utfärdades lag i ämnet den 26 april 1940 (nr 272). I anförande till statsrådsprotokollet den 19 april 1940 framhöll jag efter att ha erinrat om nyssnämnda proposition, att det syntes nödvändigt att för det förvaltningsrättsliga området tillskapa en lagstiftning, motsvarande den som föreslagits för rättegångsväsendet. En utredning syntes alltså böra komma till stånd rörande de bestämmelser angående förvaltningsdomstolarnas och förvaltningsmyndigheternas verksamhet, som kunde vara erforderliga vid krig, krigsfara och liknande situationer. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades sedermera särskilda sakkunniga för verkställande av berörda utredning. De sakkunnigas arbete utmynnade i ett den 14 augusti 1940 avgivet betänkande, innefattande förslag till lag med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m. (Statens offentl. utredn. 1940: 23). Under lagarbetets fortgång hade till de sakkunniga avgivits yttranden av samtliga tjänstförrättande statssekreterare ävensom av fångvårdsstyrelsen, ungdomsfängelnsnämnden genom dess ordförande, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, medicinalstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, socialstyrelsen, pensionsstyrelsen, försäkringsrådet, arbetsrådet, byggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, kammarkollegiet, kammarrätten, generaltullstyrelsen, skolöverstyrelsen, lantmäteristyrelsen, domänstyrelsen, kommerskollegium, lotsstyrelsen, patent- och registreringsverket, överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser samt sty-

relsen för Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet, styrelsen för Svenska landstingsförbundet och styrelsen för Sveriges advokatsamfund. Därjämte hade till de sakkunniga överlämnats av t. f. statssekreteraren i kommunikationsdepartementet yttranden från generalpoststyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och statens väginstitut samt av statssekreteraren i jordbruksdepartementet yttranden från lantbruksstyrelsen och statens egnahemsstyrelse.

I enlighet med de lämnade direktiven avser förslaget att på den statliga och kommunala förvaltningens område införa bestämmelser, liknande dem som i fråga om rättegångsväsendet meddelats genom lagen den 26 april 1940 med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.

I betänkandet framhålles att de krav, som förvaltningen har att tillgodse, under krigsförhållanden emellanåt framträda med långt större styrka och i helt annan omfattning än under normala förhållanden. Av största vikt vore därför att förvaltningens effektivitet såvitt möjligt upprätthölles under de olika situationer, som kunde tänkas inträda.

Dessa synpunkter ha ansetts böra leda till, att Kungl. Maj:t — eller under vissa förutsättningar underordnad myndighet — erhåller en tämligen vidsträckt befogenhet att, då sådant påkallas av krig eller därmed jämförliga förhållanden, förordna om ändringar i olika hänseenden, särskilt i fråga om förvaltningsorganisationen. Förordnanden skola sålunda kunna meddelas om ändrad fördelning av arbetsuppgifterna mellan olika myndigheter. Uppgift, som tillkommer Kungl. Maj:t, skall i fråga om visst slag av mål eller ärenden kunna övertagas av underordnad myndighet (2 § första stycket 1). Uppgifter som tillkomma viss statsmyndighet skola kunna övertagas av annan statsmyndighet eller av kommunalmyndighet (2 § första stycket 2), och uppgifter som tillkomma viss kommunalmyndighet skola kunna övertagas av annan kommunalmyndighet i samma kommun eller, om hinder härför möter, av statsmyndighet eller av kommunalmyndighet i annan kommun (2 § första stycket 3). Genom förordnande enligt 2 § första stycket 4 skall vidare kunna bestämmas att suppleanter få utses till större antal än eljest är medgivet. Enligt 2 § första stycket 5 och 6 skall kunna förordnas att myndighet må ha sin verksamhet helt eller delvis förlagd till annan ort än den, där verksamheten eljest skall utövas, ävensom att myndighet må fatta beslut i annan sammansättning eller med mindre antal ledamöter eller i annan ordning än eljest är stadgat. Slutligen skola enligt 2 § andra stycket de statstjänstemän som omfattas av lagstiftningen kunna åläggas att tjänstgöra i annan statlig befattning än den de inneha eller i kommunal befattning.

Förslaget upptager också — i 3 § första stycket — bestämmelser, som möjliggöra förordnande om visst anstånd med val av ledamot i kommunal representation eller innehavare av annat allmänt uppdrag. Har på grund av sådant förordnande eller eljest val ej hållits, skall den tidigare valde alltjämt kvarstå i uppdraget. Nu omnämnda bestämmelser skola enligt 3 § andra

stycket äga motsvarande tillämpning i fråga om innehavare av allmänt uppdrag, vilken skall tillsättas för viss tid i annan ordning än genom val. Enligt sista stycket i samma paragraf skall skyldigheten för enskilda att åtaga sig allmänt uppdrag eller kvarstå däri vidgas. Sålunda skola bestämmelser i lag eller författning därom, att kvinna eller den som redan innehaft uppdrag viss tid eller uppnått viss ålder må avsäga sig uppdrag, icke äga tillämpning. Den som fyllt sjuttio år skall emellertid ej vara skyldig att mottaga uppdrag eller kvarstå däri.

De hittills omnämnda bestämmelserna avse, som redan antytts, närmast att bereda utväg för förvaltningens upprätthållande under olika situationer. Samma syfte tillgodoses i viss mån genom bestämmelserna i 4 och 5 §§, vilka emellertid även kunna sägas vara särskilt ägnade att bereda förvaltningsmyndigheterna lättnad i deras verksamhet. Enligt 4 § första stycket kan jämkning ske i fråga om tidsbestämmelser, som äro i lag eller författning stadgade för hållande av sammanträde eller förrättning eller fullgörande av annan sådan uppgift. Andra stycket av samma paragraf möjliggör, att visst sammanträde eller viss annan åtgärd må äga rum å annat ställe än som i lag eller författning är föreskrivet, om detta skulle vara påkallat av krigsförhållanden. Beträffande 5 § må erinras att vissa lagar och författningar innehålla stadganden i fråga om förvaltningsärendens handläggning av innebörd, att myndighet skall höras eller viss annan utredning skall förebringas eller att under vissa förutsättningar återförvisning skall äga rum. Om sålunda föreskriven åtgärd på grund av krigsförhållanden skulle vara förenad med väsentlig olägenhet, skall enligt förevarande paragraf myndigheten i stället kunna föranstalta om erforderlig utredning i annan ordning eller, då fråga är om återförvisning, utan sådan fortsätta handläggningen.

I nära anslutning till den särskilda rättegångslagen upptager förslaget även bestämmelser till skydd för dem, som på grund av krigsförhållanden äro hindrade att tillvarataga sina intressen i mål eller ärenden hos förvaltningsmyndigheterna. Enligt 6 § skall med behandling av mål eller ärende angående rättighet eller förmån, som tillkommer någon, eller skyldighet, som åligger någon, anstå, om anledning är att antaga, att på grund av krigsförhållanden part är ur stånd att bevaka sin talan eller hinder eljest möter för utredningen. I likhet med vad som gäller för motsvarande fall enligt särskilda rättegångslagen skall dock handläggningen under vissa villkor kunna fortsättas och avslutas. En allmän förutsättning härför är att frågan kan nöjaktigt utredas. Som ytterligare villkor skall gälla att handläggningens fortsättande är av synnerlig vikt för part eller eljest påkallas av särskilda skäl. I 8 § meddelas bestämmelser, enligt vilka vissa påföljder, som äro förenade med underlåtenhet av part eller annan att fullgöra vad myndighet förelagt honom för måls eller ärendes handläggning, icke skola tillämpas, om han för underlåtenhet att efterkomma föreläggandet haft giltig ursäkt, som har sin grund i krigsförhållanden. När det ej är för myndigheten känt, huruvida giltig ursäkt sålunda förelegat för underlåtenheten, skall det åligga myndigheten att inhämta upplysning därom.

Bland övriga bestämmelser till lättnad för parter må nämnas att Kungl. Maj:t skall äga förordna om förlängning av fullföljdstider (9 § första stycket) ävensom av vissa andra i lag eller författning föreskrivna tider för bevakande av rättighet eller förmån, som tillkommer någon, eller fullgörande av skyldighet, som åligger någon (10 § första stycket). Vidare skall i och med att lagen sättes i tillämpning gälla, att i vissa fall part, som på grund av krigsförhållanden varit hindrad att iakttaga stadgad fullföljdstid, skall vid prövning, huruvida talan fullföljts i rätt tid, kunna tillgodoräknas den tid han sålunda varit hindrad (9 § andra stycket), att vad i lag eller författning är stadgat därom att handling skall inges före visst klockslag å dagen ej skall äga tillämpning (9 § sista stycket) samt att den som på grund av krigsförhållanden varit ur stånd att inom föreskriven tid vidtaga åtgärd, som avses i 10 § första stycket, efter ansökan kan erhålla ny tid för åtgärden (10 § andra stycket).

I fråga om delgivning med den, som fullgör tjänstgöring vid krigsmakten, innehåller förslaget i 12 § huvudsakligen samma bestämmelser som den särskilda rättegångslagen. För delgivning skall alltså som regel anlitas militär myndighet. Förslaget upptager i 13 § särskilda bestämmelser rörande kungörande av kommunalmyndighets sammanträden. Då det finnes påkallat av krigsförhållanden, skall kommunalmyndighet, utan hinder av vad i lag eller författning finnes stadgat om kungörande av myndighetens sammanträde, äga besluta, att kungörandet skall ske på annat sätt, som finnes betryggande. I trängande fall kan sådant beslut fattas av den, som har att utfärda kallelse till sammanträdet.

För lagens tillämpning förutsättes ett allmänt förordnande av Kungl. Maj:t (1 § första och andra styckena). Som framgår av det anförda erfordras därjämte för tillämpning av åtskilliga av förslagets bestämmelser särskilda förordnanden. Dessa skola enligt vad i de olika paragraferna angivits i första hand meddelas av Kungl. Maj:t. Enligt 11 § första punkten skall emellertid Kungl. Maj:t i flera fall kunna uppdraga åt underordnad myndighet att meddela förordnande i Kungl. Maj:ts ställe. På sätt framgår av 11 § andra punkten skall i trängande fall därjämte länsstyrelse i vad angår länet även utan sådant uppdrag äga, för statsförvaltningens och den kommunala verksamhetens upprätthållande, utöva befogenhet, som enligt förslaget tillkommer Kungl. Maj:t. Som framhållits i betänkandet förutsättes uppenbarligen härför att lagen enligt 1 § satts i tillämpning.

I huvudsak skall lagen äga tillämpning beträffande samtliga stats- och kommunalmyndigheter. Förslaget avser emellertid icke riksdagen och allmänna kyrkomötet med deras avdelningar, utskott, nämnder, deputerade, revisorer, ombudsmän och verk. Enär möjligheten att genomföra de föreslagna bestämmelserna ansetts icke böra bero av den tid, då allmänt kyrkomöte närmast kan komma att hållas, har vidare förslaget så begränsats, att det icke avser kyrkliga myndigheter och deras verksamhet, i den mån för bestämmelse därom erfordras samtycke av allmänt kyrkomöte. Förslag

rörande upphävande av sistnämnda begränsning torde böra föreläggas nästa allmänna kyrkomöte.

En ytterligare begränsning av förslagets tillämpningsområde har varit påkallad för de fall då en motsvarande reglering redan genomförts eller är avsedd att genomföras i särskild ordning. Av denna anledning ha undantag gjorts dels med avseende å den särskilda rättegångslagen, dels ock i anledning av det förslag till lag med särskilda bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m., vilket förelagts 1940 års urtima riksdag genom proposition nr 4.

Lagen föreslås skola gälla till och med den 31 mars 1942.

Angående detaljerna i förslaget och den närmare motiveringen torde få hänvisas till betänkandet.

Jag förordar att de sakkunnigas förslag underställes riksdagens prövning. I anledning av vad lagrådet uttalat torde dock till 2 § första stycket 2 böra göras ett tillägg av innebörd, att förordnande må kunna meddelas, att i fråga om visst slag av mål eller ärenden talan mot statsmyndighets beslut icke må fullföljas. Någon motsvarande befogenhet torde icke böra gälla såvitt angår talan mot kommunalmyndighets beslut. I enlighet med vad nu anförts har ändring verkställts i 2 §. Därjämte ha i det remitterade förslaget vidtagits några jämkningar av redaktionell natur.

Enligt 1 § av förslaget skola bestämmelserna i 2—13 §§ äga tillämpning allenast när Kungl. Maj:t vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden förordnat därom. Under tid, då riksdagen är samlad, äger Kungl. Maj:t endast med riksdagens samtycke meddela sådant förordnande. Med hänsyn till de vittgående bestämmelserna i den nu föreslagna lagen anser jag mig under nuvarande förhållanden ej böra förorda, att beslut fattas om deras trädande i tillämpning.

Föredraganden hemställer att det i enlighet med vad nu angivits ändrade lagförslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Stefan Stiernstedt.